

Mesečni bilten stanja vodne bilance kmetijskih tal v Sloveniji od 1. do 31. oktobra 2016

Povzetek

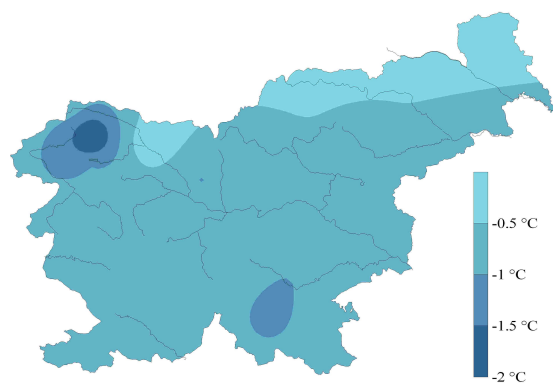
Oktober že štejemo med mesece vegetacijskega mirovanja, zato bomo do konca marca o vodno bilančnem stanju kmetijskih tal v Sloveniji obveščali v mesečnem biltenu. V oktobru smo spričo številnih deževnih dni zabeležili pozitivno meteorološko vodno bilanco. Potekala je setev ozimne pšenice, motile so jo sicer pogoste padavine. Prvi posevki so večinoma vzkalili v zadnji tretjini oktobra, le najbolj zgodaj sejani so do konca oktobra razvili tudi tretji list. Oktobra so se oljkarji na obalnem območju in v Goriških Brdih že začeli pripravljati na obiranje, posledice vztrajnega poletnega in jesenskega sušnega stresa pa so pustile svoj odtis v manjšem pridelku, medtem ko bo kvaliteta olja zelo dobra.

METEOROLOŠKE RAZMERE

Oktober se je začel s toplim vremenom, najvišje temperature zraka so bile zabeležene prav prvi dan meseca. Po prehodu fronte tretji dan meseca, se je ohladilo in dnevne temperature zraka so se nato večji del oktobra vrtele le med 10 in 15 °C. Po notranjosti Slovenije so nad 20 °C namerili le še en dan sredi zadnje dekade. 6. dan meseca so se temperature zraka ponoči spustile pod ničlo in to je eden izmed najbolj zgodnjih datumov z negativno temperaturo v zadnjih 20 letih (dobrih 14 dni prej kot je to običajno). Oktober je bil tako po vsej Sloveniji hladnejši od dolgoletnega povprečja. V večjem delu Slovenije je odklon znašal okrog 1 °C, nekoliko manj v delu Prekmurja in Štajerske. Tudi do 2 °C hladneje kot običajno pa je bilo na območju Julijskih Alp. Oktober ni prinesel nobenega večjega jesenskega deževja. Padavine so bile sicer pogoste, deževnih dni je bilo kar okrog polovice. V visokogorju je nekajkrat tudi snežilo, ob začetku zadnje dekade se je ob prehodu fronte meja sneženja v severni Sloveniji spustila tudi do 800 m nadmorske višine. Največ padavin je v oktobru padlo v osrednji in zahodni Sloveniji, več kot 130 mm, na vzhodu pa se je mesečna vsota padavin večinoma vrtela med 80 in 100 mm, nekaj več na Dolenjskem in Koroškem. Padavin je bilo v skrajni južni in vzhodni Sloveniji do 20 % več kot običajno. Delež padavin se je manjšal proti severozahodu, v osrednjem delu države je bilo do 15 % manj padavin, na Gorenjskem pa tudi do 30 % manj padavin kot v povprečju. V večjem delu države, je bilo sončnih ur od 60 do 80 % glede na dolgoletno povprečje, na Primorskem in Koroškem več kot 80 %, vendar še vedno pod povprečnimi vrednostmi. Več kot običajno pa je bilo sonca le na goriškem koncu.

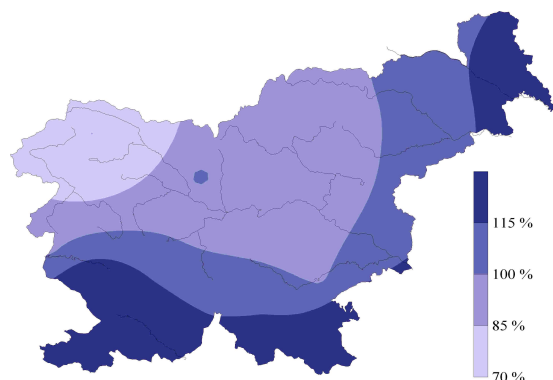
Mesečne povprečne temperature zraka, absolutne maksimalne in minimalne dnevne temperature zraka (T, °C) in odklon mesečne povprečne temperature zraka od povprečja 1981–2010 (na sliki)

Postaja	Tpovp	Tmax	Tmin
Bilje	12,0	23,8	0,6
Portorož let.	13,4	24,2	3,6
Ljubljana	10,3	23,8	0,9
Novo mesto	9,7	24,5	-0,7
Celje	9,4	24,1	-1,8
Maribor let.	9,8	24,1	-0,5
Murska Sobota	9,7	25,8	-1,4
Rateče	6,6	19,1	-4,6
Slovenj Gradec	8,7	22,4	-2,7

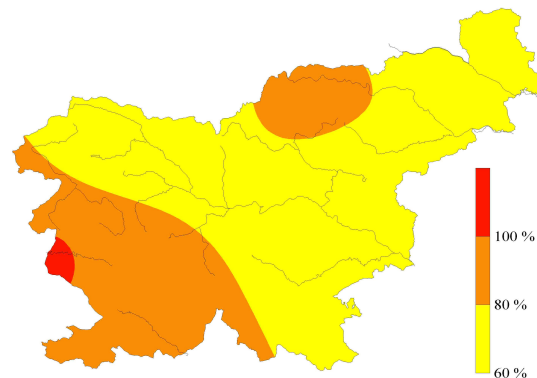
Mesečne vsote padavin (RR, v mm), število suhih in deževnih dni ter odklon vsote padavin od povprečja 1981–2010 (na sliki)

Postaja	RR	suhi	deževni
Bilje	157,9	17	14
Portorož let.	140,2	15	16
Ljubljana	135,1	15	16
Novo mesto	114,7	15	16
Celje	106,1	13	18
Maribor let.	90,1	16	15
Murska Sobota	78,3	19	12
Rateče	131,4	17	14
Slovenj Gradec	106,3	17	14

Meseče vsote ur sončnega obsevanja (ure), maksimalna dnevna vsota ur sončnega obsevanja ter odklon mesečne vsote od povprečja 1981–2010 (na sliki)

Postaja	Sončno obsevanje	Max
Bilje	156,1	10,0
Portorož let.	154,9	10,4
Ljubljana	88,3	9,6
Novo mesto	91,0	9,4
Celje	93,1	8,8
Maribor let.	105,9	10,3
Murska Sobota	84,6	9,3
Rateče	104,9	8,6
Slovenj Gradec	112,3	9,0

TEMPERATURA IN STANJE TAL

Povprečne mesečne temperature tal v setveni globini (5 in 10 cm) so bile med 11 in 13 °C, na Primorskem med okoli 14 in 15 °C. Tako kot so bile oktobrske povprečne temperature zraka nekoliko pod dolgoletnim povprečjem, so bile nekoliko nižje od povprečja tudi temperature tal na Primorskem in v delu osrednje Slovenije, medtem ko v večjem delu vzhodne Slovenije, temperature tal niso bistveno odstopale od povprečja. Tla v globini 5 cm so se še ogrela do okoli 20 °C, na Goriškem do 26 °C in na Obali malo nad 23 °C. V globini 5 cm pa se niso ohladila pod 5 °C, v globini 10 cm so bile najnižje temperature tal med 7 in 10 °C.

Mesečna povprečna temperatura tal, odklon od povprečja 2001–2010 ter absolutna maksimalna in minimalna temperatura tal v globini 5 in 10 cm (Tt, °C)

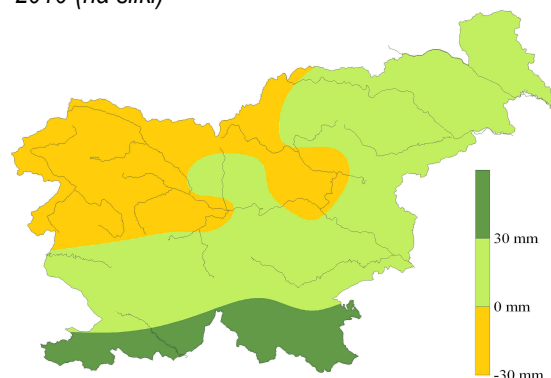
Postaja	5 cm				10 cm			
	Ttpovp	Odklon	Ttmin	Ttmax	Ttpovp	Odklon	Ttmin	Ttmax
Bilje	13,7	-0,8	5,5	26,0	14,0	-0,6	8,0	23,2
Portorož let.	14,3	-0,7	7,4	23,4	14,9	-0,6	9,6	22,4
Ljubljana	12,1	-0,2	7,7	19,4	12,6	-0,1	9,1	18,3
Novo mesto	12,1	-0,8	6,7	21,6	12,5	-0,8	8,6	19,0
Celje	12,3	0,4	7,7	19,3	12,6	0,2	8,8	18,2
Maribor let.	11,7	0,0	5,5	20,8	12,0	-0,1	7,3	18,6
Murska Sobota	*	*	*	*	*	*	*	*
Slovenj Gradec	11,3	0,0	7,8	19,0	11,6	-0,1	8,5	18,3

VODNA BILANCA IN IZHLAPEVANJE

Zaradi zadostne količine padavin in razmeroma nizkega izhlapevanja je bila mesečna vodna bilanca v oktobru po vsej Sloveniji pozitivna. Vodnobilančni presežki so znašali med 40 in 50 mm v Prekmurju in na mariborskem, med 70 in 80 mm na celjskem, Dolenjskem in Koroškem, blizu 90 mm na Obali, več kot 100 mm pa na Goriškem, Gorenjskem in v osrednji Sloveniji. Vodna bilanca je bila na Gorenjskem, delu osrednje Slovenije, Štajerske in Koroške do 30 mm nižja kot običajno, drugod so bile vrednosti rahlo nadpovprečne, največ na skrajnem jugu Slovenije, več kot 30 mm.

Mesečne vsote meteorološke vodne bilance (VB, mm), evapotranspiracije (ET₀, mm) ter odklon mesečne meteorološke vodne bilance od povprečja 1981–2010 (na sliki)

Postaja	VB	ET ₀
Bilje	108,6	49,3
Portorož let.	86,5	53,7
Ljubljana	104,8	30,3
Novo mesto	81,5	33,2
Celje	74,1	32,0
Maribor let.	51,1	39,0
Murska Sobota	43,1	35,2
Rateče	104,3	27,1
Slovenj Gradec	82,8	23,5

Mesečno in sezonsko število dni s snežno odejo in največja debelina snežne odeje (cm)

Postaja	Sneg (dni)	Sneg (max)	Sneg_mir (dni)	Sneg_mir (max)
Bilje	0	0	0	0
Portorož let.	0	0	0	0
Ljubljana	0	0	0	0
Novo mesto	0	0	0	0
Celje	0	0	0	0
Maribor let.	0	0	0	0
Murska Sobota	0	0	0	0
Rateče	0	0	0	0
Slovenj Gradec	0	0	0	0

STANJE RASTLIN

Setev ozimnih žit je večinoma potekala v drugi dekadi oktobra. Le na severovzhodu so bila tla v začetku oktobra še precej izsušena, kar je oviralo pripravo tal za setev. Sicer pa so setev v oktobru pogosto prekinjale padavine tako, da je bilo potrebno dobro izkoristiti suhe dneve in setev prilagajati stanju obilne namočenosti tal, še posebno v drugi polovici meseca. Vznik ozimne pšenice je sledil po 12 do 14 dneh, najbolj zgodaj sejani posevki pa so v zadnjih dneh oktobra že razvili tretji list. V tem razvojnem obdobju se posevki postopoma že utrjujejo za preživetje nizkih temperatur zraka in zgodnjih zmrzali. Pri tem so pomembne predvsem najnižje temperature zraka, še posebno v dneh, ko so bile te nižje od 5 °C, pri katerih se čez dan pridobljeni asimilati v listih ponoči niso izgubljali zaradi dihanja.

Na Vipavskem in Goriškem, kjer je nekoliko poznejša setev običajna, se je ta pričela ob koncu oktobra, ko so bila tudi tla po obilni namočenosti spet primerno osušena. Prvo jesensko slano smo ponekod po Sloveniji zabeležili že v prvi dekadi oktobra ponekod tudi v prvih dneh druge dekade oktobra, nato se do konca oktobra ni več ponovila. V primerjavi s povprečjem je prva jesenska slana nastopila skoraj štirinajst dni prej kot običajno, lani na primer smo jo zabeležili v zadnji tretjini oktobra.

Na Primorskem se je že ob koncu oktobra začelo obiranje oljk. Oljkarji poročajo o kvalitetnem pridelku, količinsko pa bodo letos pridelali manj olja, zaradi posledic vztrajnega sušnega stresa skozi celo vegetacijsko obdobje.

NOVICE

Tudi letošnjo jesen smo lahko opazovali jesensko cvetenje. Jesensko cvetenje posameznih sadnih dreves lahko opazimo skoraj vsako leto, v zadnjih letih celo pogosteje. Vzrok zanj po navadi pripišemo vplivu stresnih vremenskih razmer na rastline skozi celo vegetacijsko obdobje. Še posebno k temu prispevajo rastni stres, kot so suša in visoke temperature zraka (vročinski valovi) v poznem poletju in zgodaj jeseni, katerim sledijo nagle, lahko tudi krajše ohlavitve in ponovne otoplitve do nadpovprečnih temperatur zraka. Tako je tudi letos, skoraj povsem poletnim temperaturnim razmeram v prvi polovici septembra sledilo z razmeroma hladno vreme v začetku oktobra, z najnižjimi temperaturami zraka ponekod že blizu ničle. Rastline tako spremenljivost vremenskih razmer "razumejo" po svoje, sprožijo se fiziološke motnje, zaradi katerih se ob nepravem času prebudijo tisti rastni hormoni, ki so odgovorni za razcvet rodnih brstov, ki tedaj že zasnovani in pripravljeni čakajo prihodnje pomladi. Presenetijo nas jesenski cvetovi sliv, jablan, češenj, še pogostejši pa so pri nekaterih okrasnih drevninah, na primer pri ognjenem trnu. Pogosto na jesen ponovno zacveti in tudi olista divji kostanj. Jesensko cvetenje pri sadnem drevju na srečo ni množičen pojav, običajno zacvetijo le posamezna drevesa, lahko le posamezne veje. Od teh cvetov ne moremo pričakovati plodov, saj se niti ne oplodijo, oziroma jih uničijo jesenske slane, ki so sredi oktobra že pričakovane. Letos pa so poročali tudi o razcvetelih češnjah v Vipavski dolini.